

Galambos Rita – Gönczöl Enikő

Tudták, hittek benne és volt hozzá kitartásuk

Van abban valami felemelő, amikor olyan szakemberek – akik 30-40 évvel ezelőtt voltak fiatalok – azért gyűlnek össze, hogy elmondják, a rendszerváltás táján miért fogtak bele olyan – az átlagostól különböző – iskolák alapításába, amelyek immár több évtizede működnek a diákok és a szülők megalégedésére. Ránézésre olyanok ők, mint bárki más, de már a terembe lépésükkor látszik, hogy van bennük valami különleges. Például az, ahogyan örülnek egymásnak. Úgy érezzük, baráti találkozóra jöttek, nem szakmai eseményre. Pedig később a legmélyebb értelemben vett szakmáról volt szó. Személyes szállal átszöve, de azzal a céllal, hogy felvillantsák egy-egy lényeges szeletét annak a hatalmas szellemi tőkének, ami az úgynevezett alternatív iskolákban halmozódott fel a rendszerváltás óta, s amely más iskolákba is befogadható lenne.

Az esemény ötletgazdája Kereszty Zsuzsa¹ volt, aki több alternatív iskola születésénél is bábáskodott. Kezdeményezését a Magyar Pedagógiai Társaság (MPT)² szakmai kollégiuma karolta fel. Az Alapítványi és Magániskolák Egyesülete (AME)³ és a Szabad Iskolákért Alapítvány (SZIA)⁴ támogatásával – került sor 2025. december 3-án az ELTE Pedagógiai és Pszichológiai Karának épületében 11 úgynevezett alternatív iskola bemutatkozására. Az eseményen 70-80 érdeklődő vett részt, és mintegy harmincan kísérték figyelemmel az interneten keresztül. Az érdeklődők között sajnos nem jelentek meg a tanügyigazgatás meghívott és várt képviselői.

¹ Beszélgetés Kereszty Zsuzsával: https://www.youtube.com/watch?v=_INzKkBoKeQ

² MPT: <https://pedagogiai-tarsasag.hu/>

³ AME: Alapítványi és Magániskolák és óvodák Egyesülete www.maganiskolak.hu

⁴ SZIA: Szabad Iskolákért Alapítvány www.kooperativ.hu EZEKNEK A LINKJEIT FENTRE BEEMELNI LINKKÉNT, EZT PEDIG TÖRÖLNI!

Forrás: A szerzők archívuma

A program elején a szervezők felidéztek azoknak a szakembereknek a nevét, akik már nem lehetnek köztünk, vagy aznap a konferenciára nem tudtak eljönni, ám akik nélkül nem bontakozhatott volna ki az itt megjelenő pedagógiai sokszínűség. A teljesség igénye nélkül, elismeréssel, szeretettel említették meg Várhegyi György (AME), Vekerdy Tamás (magyarországi Waldorf mozgalom), Gádor Anna (Rogers Iskola), Zágon Bertalanné (Gyermekek Háza) és Winkler Márta (Kincskereső Iskola) nevét.

Az AME képviselőjében Dobos Orsolya adott képet arról, hogy a jogi keretek milyen pedagógiai megoldások átmenését teszik lehetővé az *alternatív iskolai gyakorlatból a mainstream* iskolákba. Világossá vált, hogy valamennyi bemutatkozó iskola programja illeszkedik a Nemzeti Alaptanterv kereteihez, „csupán” sajátos módszerekkel élnek, ezek átvételének nincsenek jogi akadályai, alkalmazásukhoz „mindössze” egy tantestület többségének elhatározása szükséges. Igaz, hogy e módszerek egy részének alkalmazása olykor több anyagi erőforrást igényel, mint ami ma egy átlagos iskola a rendelkezésére áll. Erre utalva a Belvárosi Tanodában érettségizett, később Waldorf tanárrá vált Vekerdy-tanítvány, Orsós János – aki jelenleg a miskolci dr. Ámbédkar Iskola szakmai vezetője – kiemelte, hogy a „szegregátumok szegénységben élő gyerekeinek épp úgy szüksége lenne gyermekközpontú oktatásra, mint szerencsésebb társaiknak. Kár, hogy ehhez manapság csak pénzért lehet hozzájutni.”

Kereszty Zsuzsa az iskolák képviselőit egy-egy, az iskola valamelyik értékét felvillantó mondattal szólította meg. Ízelítőül azonban álljon itt az elsőként bemutatkozó iskolára vonatkozó mondat: „A Zöld Kakas Líceum olyan iskola, ahol a gyerekek fontos mondatait lejegyzik, rendszerezik, elemzik ennek tapasztalatait arra használják, hogy egy-egy gyereknek éppen neki szóló segítséget nyújtsanak. Sok tízezer ilyen mondat birtokában vannak.”

Forrás: A szerzők archívuma

A délután folyamán a következő iskolák alapítói, az iskolateremtésben részt vevő tanárai szólaltak meg:

- Zöld Kakas Líceum Mentálhigiénés Szakgimnázium, Gimnázium és Általános iskola (Kerényi Mari)
- Lauder Javne Zsidó Közösségi Óvoda, Általános Iskola, Gimnázium és Zenei Alapfokú Művészeti iskola (Szeszler Anna)
- Közgazdasági Politechnikum Alternatív Gimnázium (Fehér Márta)

- Waldorf iskolahálózat (Bakonyi Katalin)
- Burattino Iskola és Gyermekotthon (Mezei Kata)
- Belvárosi Tanoda Alapítványi Gimnázium (Szebényi Csilla)
- Kincskereső Iskola (Andóné Nagy Katalin)
- Carl Rogers Személyközpontú Óvoda és Általános Iskola (Lipták Erika)
- Dr. Ambédkar Gimnázium, Technikum, Szakképző Iskola, Általános Iskola és Martin Luther King Középiskolai Kollégium (Orsós János)
- Gyermek Ház Alternatív Általános Iskola és Gimnázium (Kóka Lányi Marietta)
- Alternatív Közgazdasági Gimnázium és Általános Iskola (Horn György)

Valamennyi iskola képviselője csupán hét-hét percet kapott arra, hogy bemutasson egy fontos, átadható elemet iskolája gyakorlatából. Ez kezdetben lehetetlen vállalkozásnak tűnt, hiszen ilyen – az üzleti világból jól ismert prezentációs formában – még egyikük sem beszélt az intézményében folyó munkáról. Mégis még ennyi idő alatt is – mindenkinek sikerült egy-egy esszenciális gyakorlatra irányítani a figyelmet. Ebben megjelent például a gyereket az óvodától az érettségiig kísérő folyamat, a diák-, tanár-, szülő-közösségek építésének módja, a diákok teljesítményének szóbeli, írásbeli értékelése, az egyéni, személyre szabott támogatás módja, a diákok és a tanárok önismeretének segítése, a digitális világ kihívásainak kezelésével összefüggő, innovatív gondolatok sora. Van néhány elem, amit minden iskolára vonatkozóan, általános jellemzőként érdemes kiemelni. Ilyen az állandóan megújuló figyelem az adott gyerekek és családok szükségleteire, az erre való érzékeny reagálás, az iskola vállalt céljainak világos megfogalmazása, megőrzése. A tantestület folyamatos megújulásra, tanulásra képes szakmai közösségként való működése, valamint a fiatalokkal és a szülőkkel való partneri kapcsolat. Mindezt a Gyermek Házának vezetője, Lányi Marietta így fogalmazta meg:

„Folyamatosan alakulunk és változunk, nem vagyunk kész iskola. Elkövetünk hibákat, tanulunk belőlük. Egy dolog nem változott a harminc év alatt, a célunk. Ami nagyon egyszerű, erre fűzhető fel minden más: minden gyerek számára elfogadást és biztonságot nyújtó iskolát akartunk. Úgy fogalmaztunk, hogy az egyszínű tananyag helyett a sokszínű gyereket kell a gondolkodásunk középpontjába állítani. Ebből adódott a folytatás: meg kell ismernünk őket, olyan helyzeteket kell teremtenünk, amelyek ezt lehetővé teszik; ha megismertük, utána úgy kell tanítanunk őket, ahogy az jó nekik – szükség szerint több vagy kevesebb segítséget nyújtva. Szép lassan megtanultuk a differenciált rétegmunkát. Elfogadtuk, hogy egy csoporton belül is többféle mélységben lehet tanulni. Ami igazán számít, az az, hogy te ki vagy, téged mi érdekel, és ehhez mi megteremtjük a szükséges környezetet. Mi ebben hiszünk. Inkluzív iskolaként elfogadjuk, hogy sokfélék vagyunk, és megtanuljuk az ehhez szükséges pedagógiai módszereket. Régen írógéppel írtuk a feladatsorokat, most a mesterséges intelligencia segítségével, de a lényeg ugyanaz: te fontos vagy, én a társad vagyok, csináljuk együtt. Mindez igaz gyerekekre, szülőre, tanárra, egyaránt.”

A rövid megszólalások hallgatóságának szóló üzenete egyértelmű volt: „Merjünk változni, váltani! Merjük kitalálni, hogy mit szeretnénk, és keressük meg hozzá az utakat.”

A megszólalásoknak – rövidségük ellenére – volt hatása. Még azok is hallottak újat, akik régóta ismerik egymást, de a benyomás különösen erős volt azok számára, akik először találkoztak ezekkel az iskolateremtő szakemberekkel. A beszámolókat követő beszélgetésen egy fiatal tanárnő a könnyeivel küszködve mondta, hogy hét éve tanít, de sem a képzése során, sem gyakorló pedagógusként nem hallott ezekről az alternatívákról. Szükség van tehát az ilyen bemutatkozásokra, a mélyebb megismerés sokféle lehetőségének megteremtésére. Erre hívta fel a figyelmet a rendezvény végén Czike Bernadett, a SZIA alapítója, szakmai vezetője, az Apor Vilmos Katolikus Főiskola (AVKF) tanára. Utalt az alapítvány folyamatosan elérhető

képzéseire is, és arra a 2026 májusára tervezett konferenciára, amelyre a decemberi konferencia szerves folytatásaként, a főiskola budapesti kampuszán kerül majd sor.

A Magyar Pedagógiai Társaság rendezvényén most bemutatkozott iskolák múltjáról és jelenéről további információk nyerhetők a honlapjaik segítségével:

Alternatív Közgazdasági Gimnázium Szakgimnázium és Általános Iskola:

<https://www.akg.hu/>, <https://www.akg.hu/altisk/>

dr. Ámbédkár Gimnázium, Technikum, Szakképző Iskola: <https://ambedkar.hu/>

Belvárosi Tanoda Alapítványi Gimnázium: <https://www.beltanoda.hu/>

Bethlen Gábor Általános Iskola és Gimnázium Kincskereső Tagiskolája:

<https://www.kincskereso-iskola.hu/>

Burattino Iskola és Gyermekotthon: <https://www.burattino.hu/>

Gyermekek Háza Alternatív Általános Iskola és Gimnázium: <https://www.gyermekekghaza.hu/>

Közgazdasági Politechnikum Alternatív Gimnázium: <https://poli.hu/wp/>

Lauder Javne Zsidó Közösségi Óvoda, Általános Iskola, Gimnázium és Zenei Alapfokú

Művészeti Iskola: <https://www.lauder.hu/>

Pesthidegkúti Waldorf Általános Iskola, Gimnázium és Alapfokú Művészeti Iskola:

<https://phwi.hu/>

Rogers Iskola és Óvoda: <https://www.rogersiskola.hu/>

Zöld Kakas Líceum Mentálhigiénés Általános Iskola és Szakgimnázium: <https://zoldkakas.hu/>